

кораблів, які перевозили товари в інші країни Європи. В той час метою контролю було попередження помилок в облікових книгах.

Аудит, як і весь фінансово – господарський контроль, тісно пов'язаний з бухгалтерським обліком. Слід зазначити, що найбільший внесок у зародження італійської подвійної бухгалтерії вніс французький чернець – математик Лука Пачолі (1445-1515), який узагальнив її принципи у Трактаті про рахунки і записи, опублікованому у 1494 р.

Більшість вчених світу визнають, що офіційною датою виникнення незалежного аудиту у сучасному його значенні є 23 жовтня 1854 р. Саме тоді Спілці бухгалтерів Единбургу був наданий статус королівської, її членам присвоєно звання “привілейованих бухгалтерів”. Спілка бухгалтерів Единбургу налічувала 180 членів, Інститут бухгалтерів та експертів Глазго – 144, а спілка бухгалтерів Абердіно – 244.[2]

Самостійний початок розвитку аудиту в Україні почався в 1991 році після набуття Україною незалежності. Офіційне визнання обов'язкового аудиту відбулося в 1993 р., у зв'язку з прийняттям Закону України “Про аудиторську діяльність”, у якому визначені правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні, що спрямовані на створення системи незалежного контролю з метою захисту інтересів власника. Відповідно до даного закону у тому ж році була створена Аудиторська палата України (АПУ), яка функціонує як незалежний самостійний орган на засадах самоврядування. Також у 1993 році згідно того ж Закону України “Про аудиторську діяльність” була створена Спілка аудиторів України (СПА), яка займається питаннями розвитку аудиторської діяльності в Україні.

Розвиток аудиту в Україні налічує три етапи:

Перший – 1987 -1992 рр. – створення перших аудиторських структур.

Другий – 1993-1998 рр. – формування нормативно– правової бази аудиту в Україні

Третій – 1999 р. – дотепер – діяльність аудиту на новій нормативно – правовій базі.

18 квітня 2003 року Аудиторською палатою України було прийнято в якості національних Міжнародні стандарти аудиту. За цей час з мало відомого терміну аудит перетворився на невід'ємний елемент ринкових відносин.[6].

Отже, першими користувачами бухгалтерської інформації були ще рабовласники і феодали. Щоб мати якомога більші прибутки, власники наймали контролерів, котрі шляхом звітування проводили контроль (перевірку) діяльності управляючих. На державному рівні створювалися спеціальні органи, які здійснювали контроль за збиранням податків та ефективністю їх використання.

Сучасний аудит почав формуватися наприкінці XIX сторіччя, з часу, коли виникло поняття про компанію як про самостійний юридичний суб'єкт. Саме це призвело до роз'єднання права власності і функцій управління, внаслідок чого виникла необхідність захисту інтересів власників (акціонерів), котрі не брали участі в щоденному процесі прийняття рішень, за винятком малих компаній (коли акціонери та директор виступають в одній особі). Більшість вчених світу визнають, що офіційною датою виникнення незалежного аудиту в сучасному його значенні є 23 жовтня 1854 р.

УДК 657

Гринчук М.С. магістр,
Науковий керівник: ст. викладач кафедри обліку і оподаткування та маркетингу **Кратко І.Р.**

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ДІЛОВИМИ ПАРТНЕРАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ

Розрахунки з діловими партнерами є вагомою і дуже важливою ділянкою господарювання торговельних підприємств. Наявність повної, правдивої та неупередженої інформації про стан розрахунків – завдання бухгалтерського обліку, проте не завжди його дані

відповідають реальності. Акціонерів та керівників підприємства цікавить передусім справжній стан розрахункової дисципліни, адже це виступає підґрунтям для прийняття управлінських рішень. Вирішення саме цього питання лежить в основі аудиторської перевірки розрахунків з діловими партнерами. Подання достовірної та неупередженої інформації зацікавленим особам забезпечується через аудиторський висновок, про що свідчить віковий досвід зарубіжних країн, а також робота вітчизняних аудиторів.

У світовій практиці аудит набув значного поширення. Основною передумовою аудиту є взаємна зацікавленість підприємства (фірми) в особі його власників (акціонерів), держави в особі податкової адміністрації і самого аудитора в забезпеченні реальності та достовірності обліку і звітності.

На прикладі зарубіжного досвіду можна пересвідчитись, що успішний розвиток ринкової економіки будь-якої країни неможливий без існування аудиту. Аудит замовляють не тільки суб'єкти господарювання, для яких відповідно до законодавства проведення аудиту є обов'язковим, але й інші юридичні та фізичні особи. За даними досліджень [1, с. 152], кількість замовлень з аудиту торговельними підприємствами займає друге місце після промислових підприємств, що свідчить про зацікавленість цих галузей щодо реального стану як своєї звітності загалом, так і окремих ділянок господарювання зокрема.

Завдання аудиту розрахунків визначається його метою – отриманням необхідних аудиторських доказів та формуванням думки про достовірність і повноту інформації про розрахунки підприємства, що відображені у фінансовій звітності. При цьому дебіторська заборгованість перевіряється на предмет завищення, а кредиторська заборгованість – на предмет заниження. Встановлення правильності ведення розрахунків за отримані та надані товарно-матеріальні засоби, послуги, підтвердження законності виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості, її достовірності і реальності погашення на підставі показників фінансової звітності відповідно до чинного законодавства – це також розкриває мету аудиторської перевірки розрахунків.

Враховуючи сучасний стан розвитку ринкових відносин, високий рівень конкурентної боротьби між суб'єктами господарювання за домінуючі позиції на ринку, доцільно виокремити наступні основні завдання, що стоять перед аудитом розрахунків, а саме:

- збирання достовірної інформації про господарсько-фінансову діяльність суб'єкта господарювання з метою створення достатньої та ґрунтовної інформаційної бази;
- оцінка фінансової звітності, здійснених розрахунків, відповідних декларацій та інших документів для встановлення їх достовірності й відповідності здійснених господарських і фінансових операцій чинному законодавству;
- реальність визначення фінансових результатів;
- надання консультаційних послуг з питань обліку, аналізу, права, менеджменту, маркетингу, фінансів тощо.

Виконання цих завдань спрямоване на задоволення потреб усіх користувачів звітності. Проте аудитор, на відміну від інших суб'єктів контролю, виступає діловим партнером клієнта, який перевіряючи, повинен надати різнобічну допомогу клієнту в усіх його справах. Тому аудит розрахунків паралельно з основним завданням виконує як функціональні (коригування, оперативний контроль), так і стратегічні завдання. Однією з найвагоміших ділянок розрахункових відносин, яка характеризує фінансове становище підприємства, є стан заборгованості між діловими партнерами, а саме: дебіторська та кредиторська заборгованість.

При проведенні аудиту вищезазначених заборгованостей перед аудитором виникає низка завдань, серед яких слід виокремити наступні:

- 1) оцінка системи внутрішнього контролю за заборгованістю (дебіторською, кредиторською): визначення сильних і слабких сторін контролю, що впливають на проведення щорічних аудиторських процедур;
- 2) пошук недоліків системи внутрішнього контролю, їх аналіз та систематизація у листі керівництву підприємства-замовника;

3) складення програми та методики проведення аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості;

4) безпосереднє здійснення аудиту заборгованості – перевірка правильності її віднесення з метою недопущення безпідставного зменшення оподаткованого прибутку підприємств, тобто перевірка законності операцій з дебіторською та кредиторською заборгованістю;

5) установлення реальності поточної дебіторської заборгованості та простроченої заборгованості (за якою минув строк позовної давності);

6) оцінка правильності та обґрунтованості списання заборгованості, строк позовної давності якої минув;

7) оцінка достовірності відображення в обліку виникнення дебіторської та кредиторської заборгованостей залежно від першої події;

8) надання кваліфікованого аудиторського звіту.

Ефективність аудиту розрахунків залежить від багатьох факторів, одним із яких, на нашу думку, є організаційний аспект. Аудит розрахунків має впорядковуватись так, щоб адекватно відображати всі аспекти діяльності суб'єкта, який перевіряється, настільки, наскільки вони відповідають перевіреним фінансовій інформації. Для того, щоб скласти думку, аудитор повинен одержати обґрунтовану гарантію того, що інформація у бухгалтерській документації та інших джерелах даних достовірна і достатня. А також оцінити надійність системи бухгалтерського обліку.

Аудиторський процес – це сукупність взаємопов'язаних етапів, процедур та прийомів, що виконуються аудитором в процесі здійснення ними професійної діяльності.

Методика аудиту розрахунків з діловими партнерами реалізується за допомогою низки аудиторських процедур, котрі заздалегідь визначені програмою аудиторської перевірки, і базується на певних критеріях. Серед них доречно виокремити наступні:

1) Повнота. Аудитор повинен впевнитися, чи всі рахунки контрагентів були зареєстровані та занесені у відповідні книги (продаж або закупівель), чи всі товари, які були відвантажені (реалізовані) до кінця звітного періоду, віднесені до реалізованої (придбаної), а ті, що не оплачені, відображені в обліку як заборгованість (дебіторська чи кредиторська відповідно).

2) Фактична наявність. Аудитор має завірити реальне існування заборгованості, тобто перевірити, що товари (роботи, послуги), які не були передані покупцям (отримані від постачальників) до кінця звітного періоду, помилково чи навмисно не були включені в реалізацію (придбання) та до складу дебіторської (кредиторської) заборгованості (наявність фіктивних продаж, закупівель).

3) Незалежність. Аудитор повинен впевнитися, що вся відображена заборгованість належить саме підприємству-замовнику на дату балансу.

4) Оцінка. Аудитор має проаналізувати, чи правильно була оцінена дебіторська заборгованість відповідно до встановленої облікової політики через те, що у балансі дебіторська заборгованість має бути відображена за чистою реалізаційною вартістю, тобто за мінусом безнадійних та сумнівних боргів. Аудитором перевіряється правильність розрахунку коефіцієнта сумнівності та визначення резерву сумнівних боргів.

5) Обережність. Цей принцип передбачає, що підприємство не повинно завищувати доходи і занижувати витрати. Оскільки в складі дебіторської заборгованості можуть мати місце сумнівні та безнадійні борги, аудитор повинен перевірити, чи створені достатні резерви сумнівності заборгованості та списані безнадійні борги як і які, по яких існує впевненість у неповерненні або за якими минув термін позовної давності, з'ясувати причини їх виникнення та проконтролювати їх списання на операційні витрати звітного періоду відповідним бухгалтерським записом.

6) Правильність відображення. Аудитор повинен перевірити правдивість і точність відображення розрахунків з діловими партнерами на дату складання фінансової звітності.

Дебіторська (кредиторська) заборгованість за торговельними операціями має бути належним чином описана і класифікована у фінансовій звітності.

7) Відповідність. Аудитор повинен проконтролювати додержання підприємством меж звітного періоду.

8) Законність. Аудитор має підтвердити законність операцій, що призвели до виникнення заборгованості в результаті реалізації розрахунків з діловими партнерами та відповідність її обліку. Перевіряється, чи всі торгові операції відображені з врахуванням дійсних цін та обсягів, повно та достовірно відображені у відповідних документах.

Таким чином, методичні засади аудиту розрахунків з діловими партнерами, базуючись на МСА, внутрішньофірмових стандартах та враховуючи галузеві особливості торговельних підприємств, визначаються аудитором відповідно до аудиторської програми. Сукупність аудиторських процедур, що необхідна для підтвердження достовірності бухгалтерської інформації, вибирається аудитором самостійно, як і кількість та різноманітність робочої документації аудитора. Запропонована методика аудиторської перевірки дозволить зібрати всі необхідні аудиторські докази для формування аудиторського висновку.

Література:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг / пер. з англ.: О.Л.Ольховікова, О.В.Селезньов, Зеніна О.О., О.В.Гик, С.Г. Біндер. – К., 2010. Ч.1.– 846 с.
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг / пер. з англ.: О.Л. Ольховікова, О.В.Селезньов, О.О. Зеніна, О.В. Гик, С.Г. Біндер. – К., 2010. Ч.2 .– 414 с.
3. Редько А. Ю. Методы и процедуры в аудиторской практике : практ. пособ. / А. Ю.Редько, Е. А. Редько. – К. : НЦУА, 2011. – 33 с.

УДК658

Кратко І.Р.

ст. викладач кафедри обліку і оподаткування та маркетингу,
Мукачівський державний університет

КОНТРОЛЬ ВИТРАТ У БУДІВНИЦТВІ

Для успішної діяльності будівельного підприємства, підвищення рівня рентабельності, збереження і примноження її активів необхідний налагоджений механізм управління, найважливішим елементом якого виступає внутрішній контроль. В його основі – отримання достовірної інформації про дійсний потенціал ефективності операційної діяльності підприємства.

Питаннями організації контролю займалися такі відомі вчені-економісти як М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, Ю. М. Воропаєв, А. Л. Звездін, Є.В. Калюга, Т. П. Карпова, М. Н. Коцупатрий, В. Г. Лінник, Ю. Я. Литвин, В.Ф. Максимова, Н. Л. Маренков, М. В. Мельник, Л. В. Нападовська, А.С. Пантелеєв, Г. А. Соловійов, Л. К. Сук. Проблему неоднозначності тлумачень внутрішнього контролю піднімають: Н. Г. Виговська, С. Ф. Голов, М.Я. Дем'яненко, Н.І. Дорош, Г.Г. Кірейцев, М. Ф. Кропивко, В.Г. Лінник, П. Т. Саблук, В. К. Савчук, Л.О. Сухарева, М.Г. Чумаченко.

Питанням організації та здійснення внутрішнього контролю присвятили свої монографії М. Т. Білуха, Т. П. Карпова, Є.В. Калюга, В.Ф. Максимова, Л.В. Нападовська, Т. Ю. Серебрякова. Проблеми теорії, методології та практики такої науки як господарський контроль були розкриті в монографії Т. А. Бутинець.

Термін «контроль» походить від французького слова «controle», що означає перевірку або спостереження. В свою чергу слово «controle» має латинське походження. Латинське слово «contra» – префікс, що означає «протидію», «протилежність». Інше закінчення латинського

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>